

17. Osobistisno orientovana pidgotovka maibutnikh psikhologiv y sistyemi pislyadiploornoї pyedagogichnoї osviti: posibnik / P. C. Lushin, N. W. Volyanyuk, O. C. Bryukhovetsika you Ligatures .; NAPN Ukraїni, in Ung myenyedj. osviti. - K., 2015. [Yelektronni Resources - Profiles dostupu: <http://lib.iitta.gov.ua/8318/> - Nazva h yekranu.

18. Poyasnyvalina zapiska do Evropyeisikoї khartiї Pro status suddiv (Modyelinii Code) vid 10.07.1998 Yelektronni Resources - Profiles dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a46 - Nazva h yekranu.

19. Ekofasilitatsiya: samouchityeli dlya vzroslykh [text] / [Gusyev A. E .. Dogadov Ya.A., Zyernova N.V., Krymlova Yu.M., Olifira S.A., Khiliko S.A., Shevchenko S.V. E Dr.]: Pod Red. P.V. Lushina, Ya.V. Sukhyenko. - Kiev, 2013. - 224 s.

Гусев А.И.

Принцип безоценочности как составляющая личностно ориентированного подхода к подготовке будущих психологов в системе последипломного педагогического образования

В статье раскрывается психологический смысл и практическое значение принципа безоценочности как важной составляющей реализации личностно-ориентированного подхода к подготовке будущих психологов. Также анализируются особенности применения этого принципа в различных сферах деятельности, и выделяются виды безоценочности: «юридическая», «медицинская», «медиационная» и «психологическая».

Ключевые слова: принцип безоценочности, личностно-ориентированный подход, подготовка будущих психологов.

Gusiev A.I.

The principle of non-judgmental as a component of personal-oriented approach to the training of future psychologists in the system of postgraduate education

The paper highlights the psychological meaning and practical value of non-judgmental principle as the basis for implementing a student-centered approach to the training of future psychologists. Also analyzes the features of the application of this principle in different areas, and stand out its types: "juridical", "medical", "mediation" and "psychological".

Key words: neutrality principle, student-centered approach, training of future psychologists.

Гусев Андрій Ігоревич – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології Інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти НАПН України, м. Київ.

УДК 316.6:159.922.62

Жигаренко І.Є.

ПСИХОКОРЕКЦІЙНА РОБОТА ЯК УМОВА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ

В статті представлено психологічні чинники ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції. З'ясовано, що ресоціалізація – це складний комплекс реадaptaційних, реінтеграційних та реабілітаційних заходів і технологій, метою яких є повернення та прилучення особистості до усталених повноцінних норм і моделей просоціальної життєдіяльності.

Показано, що комплексне дослідження соціально-психологічних особливостей ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції базується на особистісно-орієнтованому підході, який передбачає урахування індивідуально-типологічних особливостей та рівнів її адаптаційного потенціалу (задовільного, низького, незадовільного), а також різновиду скоєного злочину та режиму утримання.

Встановлено, що основними психологічними чинниками успішності ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції є зміни як індивідуально-типологічних (рівень розвитку інтелекту, наявність позитивних характерологічних рис) та особистісних (світогляд, рівень розвитку правосвідомості й моральних якостей, освіченість, рівень адаптованості) характеристик досліджуваних, так й терміну та умов їхнього перебування в таких установах (особливості організації навчально-виховного й трудового процесу, ставлення та вплив адміністрації закладу, особливості міжособистісних взаємин, підтримка зв'язків із близькими та рідними).

Впровадження особистісно-орієнтованої програми ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції сприяло зниженню показників агресивності, ворожості, конфліктності, групового тиску; зросли самооцінка, рефлексивність, комунікабельність, здатність приймати просоціальні рішення.

Ключові слова: *особистість, ресоціалізація, соціальна ізоляція, особистісно-орієнтований підхід.*

Актуальність проблеми. Необхідність вирішення проблеми ресоціалізації особистості зумовлена численними перешкодами в процесі вторинної соціалізації, що наявні в разі кардинальної зміни життєвої ситуації, зокрема у осіб, які знаходяться в умовах соціальної ізоляції. Якщо вплив таких змін перевищує наявні адаптивні можливості людини, то процес її ресоціалізації блокується чи відбувається невдало. Пошук засобів психологічного впливу на особистість, яка перебуває в умовах соціальної ізоляції набуває особливої гостроти з огляду на те, що ефективність виправного впливу прямо пов'язується з проблемою її ресоціалізації.

Перспективним у цьому напрямку є дослідження особливостей адаптаційного потенціалу особистості в умовах соціальної ізоляції та впливу пенітенціарного стресу, оскільки це може значною мірою попередити та виправити негативні тенденції, що супроводжують процес ресоціалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У загально-теоретичному аспекті найкраще вивчено процес вторинної соціалізації у підлітковому віці. На чільне місце висуваються дослідження, присвячені психології депривованих дітей, які відчувають своєрідну елімінованість із соціуму і мають потребу в отриманні соціально-психологічної допомоги (Л. Боярин, С. Горенко, Я. Гошовський, Ю. Єрмакова, В. Кривуша, С. Щербак, В. Яремчук та ін.).

Можна констатувати, що проблема ресоціалізації дорослих розроблена недостатньо і в теоретико-методологічному, і в практично-впроваджувальному аспектах. Дослідження за цією проблематикою здебільшого були пов'язані з проблемами соціальної адаптації, ресоціалізації та трудової зайнятості засуджених до позбавлення волі (Ю. Антонян, О. Бандурка, Ю. Баулін, О. Беца, В. Глушков, О. Неживець), або з проблемами ресоціалізації засуджених в процесі різних видів культурно-виховного впливу (В. Рядова, О. Царькова) чи психолого-педагогічними умовами адаптації осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі (С. Бабурін, О. Давидова, М. Шурухнов, О. Яковлев). Ресоціалізацію, як поліфундаментальний процес повернення індивіда до соціуму, вивчали В. Медведєв, В. Синьов, В. Пірожков, Г. Радов, а також іноземні дослідники Z. Bartkiewicz, M. Kalinowski, O. Lipkowski, K. Pospiszył, Cz. Czarow та ін [1-2; 6-7]. При цьому термінологічне наповнення ресоціалізації має розлогі інтерпретаційні межі, тому тлумачиться у широкому змістовому полі: від філософсько-онтологічних вимірів буття-небуття людини в соціумі до вузьких, приватних випадків повернення «блудного сина чи доньки» в лоно нуклеарної

сім'ї [3; 4-5]. При таких підходах поза увагою вчених залишається, зокрема, такий психологічний чинник ресоціалізації як адаптаційний потенціал особистості, відсутність якого може зробити неефективними заходи, спрямовані на ресоціалізацію особистості. Слід відзначити також відсутність чітких критеріїв, за якими можна було б оцінити рівень соціально-психологічної деформації особистості, яка знаходиться в умовах соціальної ізоляції, а відтак, і розробити відповідні заходи психологічно впливу. Тому наукова проблема дослідження психологічних чинників ресоціалізації особистості та визначення умов її корекції є актуальною як з соціальної, так і з наукової точки зору.

Мета статті – розкрити особливості психокорекційної роботи як умови ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Методологічну та теоретичну основу дослідження склали: концепції становлення особистості в онтогенезі (К.Абульханова-Славська, Г.Балл, М.Боришевський, Л.Виготський, В.Моляко, Т.Титаренко, С.Рубінштейн, Н.Чепелева та ін.), генетичний та системний підходи до проблеми соціально-психологічної детермінації поведінки (Б.Ананьєв, Г.Андрєєва, В.Ганзен, А.Коваленко, Б.Ломов, С.Максименко, В.Мерлін, Г.Щедровицький та ін.), концепція саморозвитку особистості Г. Костюка; положення про специфіку розвитку та існування особистості в умовах соціальної депривації (С.Гарькавець, Я.Гошовський, М.Журавльов, Ф.Зімбардо, Н.Максимова, О.Морозов, О.Міхлін, П.Фрейре, В.Якобсон), погляди на розвиток цілепокладання та трансформацію мотиваційно-ціннісної сфери особистості (О.Бондарчук, А.Борисюк, В.Москаленко, Ю.Швалб), підходи до проблеми вивчення особистості засуджених та їх ресоціалізації (Ю.Антонян, А.Глоточкін, В.Дєєв, М.Єнікєєв, А.Зелінський та ін.), сучасні концепції соціальної дезадаптації, чинники та умови її прояву (Б.Алмазов, Ю. Бохонкова, С. Белічева, Н.Гузєєва, І. Дубровіна, Н.Завацька, О. Кокур, Т.Молодцова, Л.Пілецька), а також основні засади теорії й практики психологічної допомоги (О.Бондаренко, Л. Бурлачук, І. Ващенко, О.Кочарян, Т. Яценко).

Для розв'язання мети дослідження використано комплекс методів: аналіз, синтез, порівняння сучасних наукових й емпіричних досліджень проблеми ресоціалізації особистості, їхнє узагальнення, класифікація та систематизація; спостереження; структуроване інтерв'ю; аналіз документів; метод експертних оцінок (методики «Шкала розвитку соціальної дезадаптації у чоловіків з різними видами емоційно-вольових порушень» (М. Красильникової), «Карта соціальної адаптації» (Н.Завацької)); психодіагностичні методи: методика діагностики самооцінки (С.Будассі), методика діагностики рівня суб'єктивного контролю (Дж. Роттера), 16-факторний опитувальник Р. Кеттелла, стандартизований методика дослідження особистості СМДО (Л. Собчик), методика діагностики інтраперсональних відносин (Т. Лірі), методика діагностики показників і форм агресії (А. Басса і А. Даркі в адаптації Л. Почебут), методика діагностики соціально-психологічної адаптації (К. Роджерса і Р. Даймонда), методика вивчення ціннісних орієнтацій (О. Фанталової), мотиваційний тест (Х. Хекхаузена), методика визначення змістожиттєвих орієнтацій (в адаптації Д. Леонтьєва), тест фрустраційної толерантності (С. Розенцвейга), опитувальник соціальної підтримки F-SOZU-22 (G. Sommer і T. Fudrich в адаптації А. Холмогорової), інтегративний опитувальник соціальної мережі (Т. Довженко); методи математичної обробки даних з їх подальшою якісною інтерпретацією та змістовним узагальненням. Статистична обробка даних і графічна презентація результатів дослідження здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS (версія 13.0).

В дослідженні взяли участь 160 засуджених із виправних колоній та 96 досліджуваних із слідчого ізолятору. Загальну кількість вибірки становили 256 досліджуваних. Вік досліджуваних – від 20 до 50 років.

Усього через психокорекційну роботу протягом одного року пройшло 42 досліджуваних (40,5% із задовільним рівнем адаптаційного потенціалу, 33,3% – із низьким та 26,2% – із незадовільним рівнями). Відбір досліджуваних відбувався за принципом добровільності.

Урахування індивідуально-типологічних особливостей засуджених та специфіки їх адаптаційного потенціалу сприяло використанню психокорекційних заходів, максимальна ефективність яких є специфічною до визначених груп якостей особистості щодо виду скоєного злочину та режиму утримання. Так, у осіб, засуджених за вбивство, ефективними виявилися вправи «Трафарет почуттів», «Траєкторія життя», тренінг розвитку сензитивності з елементами арт-терапії, які сприяли значному зниженню їхньої агресивності і почуття образи. У осіб, які скоїли сексуальні злочини, ефективним виявився комплекс вправ – «Мої спогади», «Я у світі», аутотренінг, де вони виявляли неординарність своєї особистості, що сприяло формуванню емоційної довіри й зменшенню їхньої замкнутості, негативізму, підозрливості. У осіб, які скоїли корисливі злочини, ефективними були заняття на візуалізацію, саморозкриття, релаксацію, вправи «Успішне спілкування», «Мої почуття», що дозволяли пережити і відреагувати психологічні конфлікти, досягти розуміння своїх внутрішніх проблем і засобів їхнього розв'язання. Для осіб, які скоїли необережні злочини, такі вправи, як «Пустеля», «Тиша навколо», рольова гра «Контракт», сприяли значному зниженню тривожності, підвищенню впевненості у собі.

Після впровадження заходів формувального впливу було проведено контрольні виміри. Аналіз результатів формувального впливу показав, що відбулися позитивні зміни за параметром «самооцінка» ($\varphi=2,39$; $p\leq 0,01$). Так, у досліджуваних із задовільним рівнем адаптаційного потенціалу зросла кількість осіб з адекватною самооцінкою переважно за рахунок засуджених за необережні злочини. Позитивні зміни за цим параметром відбулися і у досліджуваних з низьким адаптаційним потенціалом: виявилось значно менше осіб із заниженою самооцінкою; знизилася кількість осіб із нестійкою та неадекватно завищеною самооцінкою. У досліджуваних із незадовільним рівнем адаптаційного потенціалу значущих відмінностей за параметром самооцінки не відбулося.

Показником успішності програми реадaptaції стало зближення показників в методиці Т. Лірі по актуальному і реальному «Я» ($\varphi=1,56$; $p\leq 0,05$). Аналіз динаміки змін свідчить про підвищення інтернальності та ступеня самосприйняття досліджуваних з задовільним та низьким рівнями адаптаційного потенціалу. За даними методики Дж. Роттера по підшкалах «Загальна інтернальність», «Інтернальність у сфері досягнень», «Інтернальність у сфері невдач» та «Інтернальність у сфері здоров'я» відбулося збільшення показників ($\varphi=1,61$; $p\leq 0,05$). Серед досліджуваних із незадовільним рівнем адаптаційного потенціалу знизилася кількість осіб з крайнім ступенем екстернальності ($\varphi=1,75$; $p\leq 0,05$).

Аналіз змін показників емоційно-вольової складової адаптаційного потенціалу досліджуваних показав, що відбулося зниження показників агресивності по всім підгрупам досліджуваних ($\varphi=2,22$; $p\leq 0,01$). Це вказує на підвищення контролю агресивних тенденцій та стриманості у поведінці. У досліджуваних з незадовільним рівнем адаптаційного потенціалу покращення не досягає ступеня статистичної значущості, що свідчить про перевагу агресивних тенденцій у поведінці. Незважаючи на те, що рівень адаптаційного потенціалу досліджуваних був різним відбулися кардинальні зміни у зниженні показника фрустраційної напруженості ($\varphi=2,09$; $p\leq 0,01$). Враховуючи підвищення показника емоційної стійкості досліджуваних ($\varphi=1,94$; $p\leq 0,02$), можна констатувати підвищення індикатора ефективності адаптації. Вплив розробленої програми сприяв підвищенню коефіцієнта CGR досліджуваних ($\varphi=1,63$; $p\leq 0,05$), а у осіб з задовільним рівнем адаптаційного потенціалу цей показник наблизився до нормативних даних і склав $54\pm 2\%$. Змінився і напрямок реакції в ситуації фрустрації у осіб з задовільним і низьким рівнями адаптаційного потенціалу, за рахунок збільшення кількості інтропунітивних та імпульсивних реакцій ($\varphi=2,25$; $p\leq 0,01$). Стосовно осіб із незадовільним адаптаційним потенціалом, значущі зміни за параметром фрустраційної толерантності відбулися у меншій мірі. Це пояснюється тим, що у цій групі був високий відсоток засуджених за вбивства та насильницькі (сексуальні) злочини. Ці особи потребують

спеціальної додаткової психокорекції. Аналіз динаміки змін, які відбулися в мотиваційно-ціннісній сфері досліджуваних експериментальної групи, показав зниження коефіцієнту рівня дезінтеграції між головними цінностями та можливостями у їх досягненні. Крім того, відзначається перевага мотивації досягнення натомість уникаючої мотивації ($\phi=1,97$; $p\leq 0,01$).

Аналіз параметру соціальної підтримки свідчить, що внаслідок проведеної роботи у досліджуваних із задовільним та низьким рівнями адаптаційного потенціалу підвищився загальний показник ($78,6\pm 4,1$) емоційної та інструментальної підтримки, розширилася соціальна мережа підтримки ($\phi=1,63$; $p\leq 0,05$). У них покращились взаємозв'язки з безпосереднім оточенням, розширилося коло друзів, налагодились або відновилися стосунки з родичами. У досліджуваних з незадовільним рівнем адаптаційного потенціалу підвищились показники емоційної підтримки, за рахунок чого підвищився загальний рівень задоволеності соціальною підтримкою. Однак, рівень інструментальної підтримки цих осіб значуще не підвищився. Обмеженою залишилася і соціальна мережа підтримки. Серед таких досліджуваних були чоловіки, в яких відзначається недостатня сформованість адекватних уявлень про види соціальної підтримки та можливості її отримання. Це пояснюється тим, що їм вкрай важко знайти спільну мову з оточуючими.

У роботі із засудженими за вбивство найбільш помітна динаміка спостерігалася в показниках шкал F,3,6 за методикою СМДО. Засуджені за сексуальні злочини показали динаміку шкал F,5,8,9. Корисливий тип злочинної особистості реагує на психокорекційну роботу динамікою шкал F,К,1,7,9,0 за СМДО. Психокорекційна робота із засудженими за необережні злочини забезпечує найбільш виражені зміни особистісного профілю за шкалами F,К,6,7,9; менш вираженим змінам у даній групі піддалися всі інші шкали профілю СМДО. Проведене дослідження дозволило визначити групу піддослідних, найбільш чутливих до формувального впливу, – це засуджені за необережні злочини, в цій групі зрушення показників СМДО після тренінгового впливу виявився найбільш значимим і торкнувся всіх вимірюваних показників особистісного профілю.

В цілому впровадження особистісно-орієнтованої програми ресоціалізації сприяло підвищенню соціальної адаптації досліджуваних, формуванню відповідальності, навичок самоконтролю, значному зниженню агресивності, ціннісній переорієнтації, формуванню механізму соціально-позитивного цілепокладання, виробітці стійких стереотипів соціально-позитивної поведінки у осіб, які перебувають в умовах соціальної ізоляції.

Отже, отримані результати показали, що системний підхід є основою для процесу ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції; запропонована особистісно-орієнтована програма формувального впливу, що заснована на урахуванні індивідуально-типологічних особливостей засуджених та специфіки їх адаптаційного потенціалу, а також різновиду скоєного злочину та режиму утримання, сприяє їх ресоціалізації та особистісному зростанню.

Висновки. Особистісно-орієнтована програма ресоціалізації осіб, які перебувають в умовах соціальної ізоляції, побудована з урахуванням їх особистісних особливостей у відповідності до вивчених груп якостей особистості, дефектів загальної й правової соціалізації, особливостей саморегуляції та специфіки адаптаційного потенціалу. Основна мета програми полягала у зміні спрямованості особистості, створенні системи її моральних, ідейних, правових переконань, відповідно до прийнятих у суспільстві норм і цінностей, формування у осіб, які відбувають покарання, здатності до стабільної самостійної законослухняної поведінки після звільнення та за відсутності адміністративного нагляду.

Впровадження програми ресоціалізації особистості в умовах соціальної ізоляції сприяло зниженню показників агресивності, ворожості, конфліктності, групового тиску; зросло самооцінка, рефлексивність, комунікабельність, здатність приймати просоціальні рішення.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні психологічних

механізмів, які визначають спрямованість процесу ресоціалізації особистості відповідно до гендерного аспекту. Актуальним є вивчення особливостей динаміки та шляхів ресоціалізації осіб з особливими потребами. Серед перспективних напрямів подальших досліджень цієї проблеми вважаємо також розробку теоретичних основ психологічно обґрунтованої загальнодержавної соціально-психологічної системи ресоціалізації особистості та внесення змін у програми підготовки психологів, соціальних працівників та інших фахівців, що мають працювати з соціально дезадаптованими особами.

Література

1. Антонян Ю. М. Преступное поведение и психические аномалии / Ю. М. Антонян, С. В. Бородин. – М. : Спарк, 1998. – 216 с.
2. Бабурин С.В. Психолого-педагогические условия адаптации и реадaptации заключенных: дис. ...канд. психол. наук : 19.00.07 / Бабурин Сергей Витальевич. – М., 1999. – 197 с.
3. Гошовський Я.О. Ресоціалізація депривованої особистості в освітніх закладах закритого типу / Я.О. Гошовський // Проблеми заг. та пед. психол. : Зб. наук. праць Ін-ту психол. ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К. : Міленіум, 2003. – Т. V. – Ч. 5. – С. 105–109.
4. Пирожков В. Ф. Кримінальна психологія / В. Ф. Пирожков. – М. : Ось-89, 2001. – 702 с.
5. Синьов В. М. Педагогічні основи ресоціалізації злочинців / В. М. Синьов, Г. О. Радов, В. І. Кривуша, О. В. Беца. – К. : МП Леся, 1997. – 272 с.
6. Шурухнов Н. Г. Личность пенитенциарного преступника / Н. Г. Шурухнов // Социологические исследования. – 1993. – № 8. – С. 74–83.
7. Яковлев А. М. Преступность и социальная психология / А. М. Яковлев. – М. : Юриздат, 1971. – 245 с.

References

1. Antonyan YU. M. Prestupnoe povedenie i psihicheskie anomalii / YU. M. Antonyan, S. V. Borodin. – М. : Spark, 1998. – 216 s.
2. Baburin S.V. Psihologo-pedagogicheskie usloviya adaptacii i readaptacii zaklyuchennyh: dis. ...kand. psihol. nauk : 19.00.07 / Baburin Sergej Vital'evich. – М., 1999. – 197 s.
3. Goshovs'kij YA.O. Resocializaciya deprivovanoj osobistosti v osvitnih zakladah zakritogo tipu / YA.O. Goshovs'kij // Problemi zag. ta ped. psihol. : Zb. nauk. prac' In-tu psihol. im. G. S. Kostyuka APN Ukraїni / Za red. S. D. Maksimenka. – K. : Milenium, 2003. – T. V. – CH. 5. – S. 105–109.
4. Pirozhkov V. F. Kriminal'naya psihologiya / V. F. Pirozhkov. – М. : Os'-89, 2001. – 702 s.
5. Sin'ov V. M. Pedagogichni osnovi resocializacii zlochinciv / V. M. Sin'ov, G. O. Radov, V. I. Krivusha, O. V. Beca. – K. : MP Lesya, 1997. – 272 s.
6. Shuruhnov N. G. Lichnost' penitenciamogo prestupnika / N. G. SHuruhnov // Sociologicheskie issledovaniya. – 1993. – № 8. – S. 74–83.
7. Yakovlev A. M. Prestupnost' i social'naya psihologiya / A. M. Yakovlev. – М. : YUrizdat, 1971. – 245 s.

Жигаренко И.Е.

Психокоррекционная работа как условие ресоциализации личности в условиях социальной изоляции

В статье представлены психологические факторы ресоциализации личности в условиях социальной изоляции. Выяснено, что ресоциализация - это сложный комплекс реадaptационных, реинтеграционных и реабилитационных мероприятий и технологий, целью

которых является возвращение и приобщение личности к устоявшимся полноценным нормам и моделям о социальной жизнедеятельности.

Показано, что комплексное исследование социально-психологических особенностей ресоциализации личности в условиях социальной изоляции базируется на личностно-ориентированном подходе, который предусматривает учет индивидуально-типологических особенностей и уровней ее адаптационного потенциала (удовлетворительного, низкого, неудовлетворительного), а также разновидности совершенного преступления и режима содержания.

Установлено, что основными психологическими факторами успешности ресоциализации личности в условиях социальной изоляции являются изменения как индивидуально-типологических (уровень развития интеллекта, наличие положительных характерологических черт) и личностных (мировоззрение, уровень развития правосознания и нравственных качеств, образованность, уровень адаптированности) характеристик испытуемых, так и сроков и условий их пребывания в таких учреждениях (особенности организации учебно-воспитательного и трудового процесса, отношения и влияние администрации заведения, особенности межличностных отношений, поддержка связей с близкими и родными).

Внедрение личностно-ориентированной программы ресоциализации личности в условиях социальной изоляции способствовало снижению показателей агрессивности, враждебности, конфликтности, группового давления; выросли самооценка, рефлексивность, коммуникабельность, способность принимать просоциальные решения.

Ключевые слова: личность, ресоциализация, социальная изоляция, личностно-ориентированный подход.

Zhigarenko I. E.

Psychocorrectional work as a condition of re-socialization of the individual in terms of social exclusion

The thesis is devoted to the study of psychological factors of individual's resocialization in terms of social isolation. Re-socialization has been found out as a complex of readjustive, reintegrative and rehabilitative measures and technologies that aim to return and adjust the individual to the established valid norms and models of social life.

It has been shown that comprehensive study of social and psychosocial characteristics of individual's re-socialization in terms of social isolation is based on learner-centered approach, which involves individual-typological characteristics and levels of adaptive capacity (satisfactory, low, poor) as well as the variety of the committed crime and holding procedure.

It has been established that the basic psychological factors of successful individual's re-socialization in terms of social isolation are changes both individually-typological (level of intelligence, presence of positive character traits) and personal (worldview, level of legal awareness and moral qualities, education, level of adjustment) characteristics of the test subjects as well as the terms and conditions of their staying in such institutions (peculiarities in organization of educational and labour processes, management's attitudes and influence of institution, features of interpersonal relationships, maintaining relationships with friends and family).

The introduction of learner-centered program of individual's resocialization in terms of social isolation effectively aid in reduction of aggression, hostility, conflict, group pressure indexes; self-esteem, reflexivity, communication skills, ability to make social decisions have been increased.

Key words: personality, resocialization, social isolation, learner-centered approach.

Жигаренко Ігор Євгенович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної та практичної психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк.